DOI: https://doi.org/10.54937/dspt.2022.22.1.63-78

To Reflect the Transformations of Contemporary European Society in Christian Life

Die Transformationen der zeitgenössischen europäischen Gesellschaft im Leben widerzuspiegeln

K odrazu premien súčasnej európskej spoločnosti v živote kresťana

Jozef Králik, Kristína Králiková

Abstract

The majority population of the Slovak Republic professes Christianity. It has been a part of the Slovak statehood and society since the existence of Nitra Principality to the present. The Christianity accompanied the Slovaks through the Great Moravian Empire, the Kingdom of Hungary, Austrian Empire, Czechoslovakia. However, the qualitative parameters of the clergy and finally the position of Christians are changing more and more in the current Slovak society integrated into the European Union. Especially under the pressure of the aggressively promoting so-called liberalism. This raises the question of whether it is better to prioritize the authoritarian and Christian-based functioning of the state or to favor a liberal-democratic constitution with a growing dictatorship that tends to have full control over European nations and resigns in the interests of European civilization. The ideology of Islam thus stealthily creeps into the Christian states of Europe. Convergent to this state, we drafted the text of the paper. Based on an analysis of the current state of European society, the contribution concludes with the hypothesis that *changes in contemporary European society have a significant impact on the lives of Christians in the Slovak Republic and in the European Union*.

Keywords: Christianity. Islam. State. Slovak Republic. European Union.

Motto

„Raz tolerancia dosiahne takú úroveň, že inteligentným ľuďom bude zakázané premýšľať, aby neurazili imbecilov."

Fjodor Michajlovič Dostojevskij[1]

Úvod

Celosvetový proces metamorfovania a transformovania globálnej i individuálnej reality je prehistorický, permanentný, neodvratný a nezvrátiteľný. Raz pre život ľudstva a človeka priaznivý, inokedy nepriaznivý. Rozmach strieda úpadok a naopak. Je to overiteľný a nevyvrátiteľný fakt. Napokon, v Európskej únii (ďalej len „EÚ") po roku 2000 už vlastne zanikla spoločenská akceptácia historicky ustálených civilizačných hodnôt stáročia vlastná európskym národom, ako napr. vlastenectva, rodiny, kresťanskej orientácie, priority manželstva ako nerozlučiteľného manželského zväzku ženy a muža, posvätnosti zrodu života, t. j. ochrana ešte nenarodeného ľudského plodu (nascitura), úcty k predkom a ich dielu. Prejavy tohto, z hľadiska európskeho strategického záujmu nežiaduceho transformovania hodnôt, zasiahli výrazne už aj duchovné jadro slovenskej spoločnosti.

Premenám podlieha neživá i živá príroda. Samozrejme, aj ľudstvo, resp. človek. Latentne sa mení vonkajšia fyzická podstata človeka, aj jeho duchovné vnútro. Táto zmena prebieha aj v súčasnosti. Najmä v závere 20. storočia bolo už možné zaznamenávať dynamizáciu procesov globalizácie sveta.[2] Na zdroje a spočiatku latentný pohyb smerujúci ku globalizácii sveta a jej dôsledkov upozorňovali osobitne vedci. Následky globalizácie sociálnych vzťahov už ale začali pociťovať aj obyčajní ľudia napr. prostredníctvom globálne vynucovanej vakcinácie univerzálne nepreskúmanými preparátmi proti COVID-19. Dnes je aj preto proces globálnej civilizačnej premeny „autoritársko-liberálno-demokratickej" spoločnosti na „liberálno-totalizovanú" spoločnosť, najmä v oblasti západnej Európy, nepopierateľný. Existencia tohto javu a jeho vývoj sa však európskym národom prezentoval ako „vývojové pozitívum" prostredníctvom „mediálneho dávkovania". Pôvodne

[1] Fjodor Michajlovič Dostojevskij (1821 – 1881) bol významný ruský spisovateľ. Bol jedným zo zakladateľov smeru tzv. psychologického románu. V Rusku je považovaný za jedného z najväčších spisovateľov a oslavovaný ako prorok. Najznámejšie diela napr. Biele noci, Zločin a trest, Idiot, Besy, Bratia Karamazovci.

[2] *Globalizácia* predstavuje vo všeobecnosti multilaterálny proces vytvárania väčšieho, až celoplanetárneho (a v budúcnosti aj interplanetárneho) prepojenia všetkých stránok života ľudskej spoločnosti, charakterizovateľných univerzálnou vzájomnou previazanosťou, vzájomnou závislosťou, vzájomnou zodpovednosťou, vzájomnou kontrolou, vzájomnou zraniteľnosťou aj spoločnou osudovosťou (*fatálnosťou*). Pozri KRÁLIK, J. 2019. *Transformácia vedomia a svedomia na jazykovo zmiešaných územiach Slovenska*. S. 67 – 86.

boli globalizačné procesy prebiehajúce v európskej spoločnosti odhaľované verejnosti z pozícií limitovaného informovania obyvateľstva EÚ. Najskôr marginalizovanými mediálnymi nosičmi. Na rozdiel od odbornej verejnosti, s určitým predstihom odhaľujúcej skryté a skrývané riziká tohto procesu, stali sa médiá tzv. hlavného prúdu prakticky propagandistickými nástrojmi tzv. elít sprostredkovávajúcimi predovšetkým alebo výlučne iba pozitíva globalizácie. Logicky boli svetovými politikmi propagované výlučne len predpokladané výhody „nového univerza". Opierali sa však často len o pseudovedecky vykonštruované princípy vznikajúceho „nového svetového poriadku". Sformované v záujme kreovania režimu „chodu sveta" usmerňovaného z jedného a jediného centra. Uzurpujúceho si usmerňovanie procesu univerzalizácie a kontroly sociálnych vzťahov v prostredí celého sveta. Skrývajúceho sa za propagandistickými frázami o budúcej slobode voľného pohybu osôb, služieb, tovaru, kapitálu, globálnej medzinárodnej bezpečnosti, a to vraj prostredníctvom zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja v celom priestore planéty Zem. Pod termínom „trvalo udržateľný rozvoj" je však treba hľadať najmä „prosperitu peňazí" akumulovaných v rukách superkorporácií ovládajúcich svetové spoločenstvo národov, t. j. celé ľudstvo. Časť obyvateľstva procedúru globalizácie sveta akceptovala, časť ju prijímala s výhradami a značná časť ju priamo odmietala a dodnes aj odmieta. Sprievodnou súčasťou procesu globalizácie sveta je totiž aj tzv. multi-kulturalizácia svetovej spoločnosti. Jej dôsledky sú pre ľudstvo a jeho civilizáciu dosiaľ neznámou veličinou. Obavy z „novôt" sú pritom prirodzenou súčasťou ľudského vedomia. Osobnosti človeka. Nečudo, že v základnom prúde globalizácie ide nielen o dosiahnutie „nového stavu sveta" prostredníctvom realizácie tzv. rasového mixu, tzv. etnického mixu a tzv. kultúrneho mixu.[3] Zdá sa totiž, že v samotnom jadre v súčasnosti realizovanej svetovej politiky sa čoraz zreteľnejšie prejavuje aj otvorená snaha o konfesionálnu, teda tzv. ekumenickú jednotu ľudstva. Avšak nie na organizačno-inštitucionálnej báze či myšlienkovej platforme kresťanských cirkví a kresťanskej vierouky. Ľudia, ktorí sú pokračovateľmi a súčasnými nositeľmi tzv. západoeurópskej, resp. európskej civilizácie, do okruhu ktorých patria aj obyvatelia Slovenskej republiky (ďalej len „SR"), však čoraz nástojčivejšie vyjadrujú oprávnené obavy najmä z latentného a čoraz otvorenejšieho prenikania tzv. radikálneho islamu do historicky kreovaných svetonázorových systémov Európy.[4] Integrácia, a to nielen ekonomická a právna, politická a kultúrna, sociálna i nacionálna, ale isto aj konfesijná je totiž tiež nevyhnutným sprievodným javom globalizácie. Integrácia teda v západoeurópskom priestore pokračuje

[3] BÍLÝ, J. – SABAYOVÁ, M. a kol. 2020. *Demokracie a postdemokracie v Evropské únii – aktuální náměty a možná východiska.* 114 s.
[4] KRÁLIKOVÁ, K. – KRÁLIK, J. 2020. *Perspective of the European Union and its Security in the Context of Illegal Immigration.* S. 99 – 119.

a jej odraz možno zaznamenávať tiež v pohyboch a posunoch vzťahov integrovaných do podstaty slovenskej spoločnosti.

Cieľom príspevku je inšpirovať na základe analýzy a syntézy *status quo* k v jeho texte načrtnutým možným východiskám.

I.

„Pravda je ako oheň. Páli, ale hreje, osvetľuje, oslobodzuje a lieči."
Jozef Králik[5]

V súčasnosti je vari najbolestivejšie prežívaným a vnímaným problémom tzv. civilizovanej časti ľudstva, národa a človeka pociťovanie nepravdivosti, falošnosti, zvrátenosti a virtuálnosti ustaľujúcich sa spoločenských hodnôt. Teda sprostredkovane aj problematickosti prebiehajúceho ľudského života. Života odtrhnutého od pravdy. Aj od atribútov ľudskej dôstojnosti, čiže slobody, spravodlivosti, lásky, spolupatričnosti, úcty a sebaúcty. Túžba po hľadaní a objavení „páliacej, hrejúcej, osvetľujúcej a oslobodzujúcej" pravdy sa zrkadlí aj v každodennom živote stavom prítomnosti „rozčarovaných" kresťanov. Dezorientácia ľudstva vo virtualizujúcej sa realite je stále intenzívnejšia. Hľadanie „Kristovej pravdy" v živote človeka vedenom v duchu kresťanských zásad je tiež v spleti „právd" servírovaných súčasným spôsobom oktrojovanej sociálnej komunikácie čoraz zložitejšie. Možno povedať, že Pravda sa stráca v početnej zdivenej čriede (pseudo) právd. Stráca sa v zákrutách a hĺbkach človečenského pokrytectva, intrigánstva, neprajnosti, nenávisti a neľudskosti.[6] Jedným z intelektuálnych prúdov vytvárajúcich slovenskú národnú pospolitosť, priestor čoraz intenzívnejšie postihovaný účelovým „meandrovaním", je tiež tzv. dušpastierska činnosť. Čiže, každodenná praktická práca predstaviteľov kresťanských cirkví, kňazov, uskutočňovaná na slovenských jazykovo zmiešaných územiach. V procedúrach tvoriacich reťazec tohto činorodého procesu sa však objavujú aj nežiaduce deformácie. Do značnej miery predstavujú protipóly realizovaného procesu európskej nacionálno-duchovnej integrácie, a teda i globalizácie sveta. Sú totiž neraz akcelerátorom nežiaducej divergencie etník a ich záujmov. Na južnom Slovensku napr. Slovákov a maďarsky hovoriacich obyvateľov SR. Tento latentný, avšak stupňujúci sa, a aj zo zahraničia podporovaný neprípustný proces vzájomného odcudzovania sa inorečových členov jednotnej slovenskej pospolitosti, môže totiž za určitých okolností iniciovať diskrimináciu konkrétnej jazykovej komunity, ba dokonca vyústiť až do podoby etnicky

[5] Jozef Králik (1953 – súčasnosť) je vysokoškolský profesor, verejný činiteľ, akademický funkcionár a spisovateľ a básnik. Najvýznamnejšie diela napr. V aréne Európskej únie, Východiská ekonomickej gramotnosti I. a II., Polícia (v slovenskej spoločnosti) a zbierka básní Rozšliapaná hostia.
[6] KRÁLIKOVÁ, K. – KRÁLIK, J. 2021. *Atmosphere in worplace mirror of society*. S. 27 – 37.

motivovaného násilia. Vo svete 21. storočia, napriek historicky zaznamenanému univerzálnemu humanitárnemu a technologickému pokroku ľudstva, nesporne stále narastá a v podobe hrubého násilia sa aj prejavuje nacionálna, konfesionálna, rasová a iná interkomunitná neznášanlivosť a nevraživosť. Doba neustále odhaľuje neľútostné presadzovanie ortodoxného nacionalizmu a uzurpovanej si konfesionálnej svetovlády či mocenskej suverenity, a to aj vo forme tzv. pozitívnej diskriminácie.[7] Územná celistvosť a geopolitická stabilita niektorých štátnych útvarov, ale aj EÚ ako celku, je dokonca vážne ohrozovaná potenciálnymi brutálnymi etnickými, náboženskými, sociálnymi, kultúrnymi a jazykovými spormi, vyúsťujúcimi do teroristických aktov.[8] Meniacim sa politickým podmienkam života EÚ sa v organizme slovenskej spoločnosti prispôsobovali aj existujúce spoločenské, právne, ekonomické, kultúrne, interkonfesijné, interetnické i medzinárodné vzťahy. Zmena politickej klímy sa vždy dotkla aj právneho a faktického postavenia jazykových, etnických a národnostných menšín. Vzťahov medzi nimi navzájom, avšak predovšetkým ich vzťahov k slovenskej národnej majorite. Posunu k vyšším kvalitatívnym parametrom interkonfesijných a interetnických vzťahov v SR však stále bránia ako objektívne, tak aj subjektívne utilitárne záujmy politicky dominujúcich jednotlivcov i societ.[9] Prekážky rozvoja vzájomne osožnej spolupráce minorít so slovenskou občianskou majoritou ležia často iba na ich strane. Je to i dôsledok nedôsledného praktického uplatňovania preventívnej a kontrolnej funkcie štátu v spoločnosti, ktorej podstata sa v každodennej praxi rozpadáva v dôsledku bezprecedentného politického presadzovania pseudoliberalistických ideí a koncepcií spoločenského vývoja. Rezultátom týchto škodlivých zásahov do organizmu slovenskej spoločnosti sú napr. čoraz otvorenejšie prejavy potláčania existujúcej bilinguálnosti prostredia prostredníctvom deformácie interetnických vzťahov na dvojjazyčnom slovensko – maďarskom južnom Slovensku.[10] Tieto deformácie sa pretavujú aj do duchovného, resp. cirkevného života tamojšieho obyvateľstva. Je pritom zrejmé, že pre existenciu slovenskej štátnosti spoločensky nebezpečné prejavy extrémizmu možno optimalizovať. Najmä vhodnými a citlivými zásahmi štátnej moci do tejto oblasti vzťahov. Rozhodujúce však je, ako sa podarí orgánom štátnej moci vyvolať, usmerniť a disponovať s potenciálnou ochotou všetkých obyvateľov príslušnej lokality zapojiť sa aktívne do uskutočňovania vzájomne výhodnej nediskriminačnej miestnej politiky. Vrátane lokálnej konfesijnej politiky. Jej výsledky zrejme determinujúco ovplyvnia aj možné premeny, metamorfózy pozície cirkví pôsobiacich v SR. Osobitne dominantnej rímskokatolíckej cirkvi. Problémom súčasnej slovenskej politiky a spoločenského

[7] MURDZA, K. 2007. *Sociologická reflexia násilia.* S. 103 – 110.
[8] MURDZA, K. 2014. *Násilná radikalizácia – vstupná brána terorizmu*. S. 28 – 52.
[9] KOMORA, V. 2016. *Konfesijné vzťahy na Slovensku – Dejiny a súčasnosť (Vybrané kapitoly)*.
[10] KOMORA, V. 2019. *Úlohy Matice slovenskej v oblastiach slovenskej identity a štátneho jazyka SR. Na príklade vybraných vedeckých odborov MS*. S. 128 – 146.

života je však pozretie sa skutočnosti, t. j. „pravde života“ priamo do očí. Nemožno totiž ignorovať fakt, že zmeny prebiehajúce v súčasnej európskej spoločnosti, resp. EÚ pôsobia významne aj na život, hodnotovú orientáciu a spoločenské postoje kresťanov v strednej Európe. Etnicky motivovaná záťaž sociálnych vzťahov pulzujúcich v jazykovo zmiešaných kresťanských komunitách predstavuje pritom v jestvujúcom komplexe problémov ešte niečo naviac. Slovenskej spoločnosti chýba identifikovanie toho, čo budú musieť akútne riešiť najmä vrcholoví predstavitelia kresťanských cirkví na Slovensku. ***Hľadať a nájsť mieru pravdivosti v súčasnosti žitého pozemského života...*** Kresťanstvo by totiž malo byť kompasom vedúcim k zmysluplnému žitiu života. Tápanie na ceste vedúcej k hľadaniu náplne, obsahu tohto fenoménu, zrejme samotná a iba osamotená veda vôbec nedokáže odstrániť.[11]

II.

„Čím iným sú krajiny bez spravodlivosti, ak nie veľkým lúpežníctvom? Či lúpežnícke bandy nie sú malým kráľovstvom? Aj lúpežnícka banda sa riadi rozkazom svojho vodcu a podľa schváleného dohovoru sa delí o korisť.“

Svätý Augustín[12]

Cirkvi plnia, a to nielen na Slovensku, nezastupiteľnú, i keď pre mnohých nezasvätených obyvateľov nepochopiteľnú a akoby skrytú či skrývanú spoločenskú funkciu. Nesporné však je, že mimoriadnou mierou môžu napomáhať udržiavaniu sociálneho zdravia spoločnosti. Napr. prostredníctvom charity, prostredníctvom špecifického vzdelávania a výchovy mladej generácie, prostredníctvom participovania na programe štátnej migračnej politiky, ktorá vo svojej štruktúre integruje aj imigračnú politiku.[13] Najmä v súčasnom období, v ktorom sa vytvára spoločenská klíma „ohrozenia islamom“, budú zohrávať najmä kresťansky orientované cirkvi pôsobiace v EÚ čoraz významnejšiu rolu. Nie však ideového pacifikovania pôvodného obyvateľstva, ale práve naopak. V priestore EÚ sa totiž od počiatku 21. storočia nečakane otvára priestor pre christianizáciu imigrantov prichádzajúcich z islamských štátov. Preto nielen predstavitelia kresťanských cirkví v SR, ale

[11] BIANCHI, G. 2005. *It si Possible to MeasureQuality of Life*. S. 285 – 289.

[12] Sv. Augustín (354 – 430) vlastným menom Aurelius Augustinus bol kresťanský teológ, spisovateľ, filozof. Je považovaný za jedného z najväčších mysliteľov v oblasti filozofie a ľudského myslenia. K jeho najvýznamnejším dielam patrí napr. De Vera Religione liber unus, De Scriptura sacra Speculum, De Spiritu et Littera liber unus atď.

[13] KRÁLIKOVÁ, K. 2013. *Spolupráca štátnej správy a územnej samosprávy pri realizácii migračnej politiky v Slovenskej republike.* S. 39 – 47; KRÁLIKOVÁ, K. 2013. *Využitie aktivít cirkevných inštitúcií pri plnení úloh migračnej politiky Slovenskej republiky.* S. 15 – 26; ŠIŠÁK, I. – KRÁLIKOVÁ, K. 2008. *Migrace cizincu a její vliv na ekonomiku České republiky*. S. 26 – 57; GEJDOŠ, M. 2013. *Učiteľ a európske hodnoty*.

aj značná časť slovenskej populácie vyhľadáva *pro futuro* ideovú pomoc a hľadá možnosť vlastného duchovného zorientovania sa v dosiaľ neočakávane sa vyvíjajúcej situácii Európy a Slovenska. V priestore často vnímanom ako semenište dekadencie hodnôt. Väčšina slovenského obyvateľstva očakáva takúto pomoc práve zo strany rímskokatolíckej cirkevnej organizácie a jej predstaviteľov predpokladajúc, že práve rímskokatolícka cirkevná hierarchia a správa sa dokáže, ako už mnohokrát v histórii, úspešne a naostatok na prospech obyvateľstva celého štátu vyrovnať s výzvami aktuálne žitej doby. Moderne fungujúce cirkvi za určitých okolností totiž môžu v spoločnosti úspešne plniť určité nezastupiteľné poslanie a úlohy zverené inak príslušným orgánom verejnej správy. Teda, realizovať najmä konkrétne (vybrané, špecifické) úlohy verejnej správy. Spoločenský priestor SR nie je v tomto duchu žiadnou výnimkou. Historický vývoj cirkevnej organizácie a štruktúry vierovyznania obyvateľstva žijúceho na Slovensku od počiatku až po súčasnosť totiž prezentuje poznanie, že súčasný stav interetnických vzťahov na jazykovo zmiešaných územiach Slovenska nie je ideálny. Nie je dokonca ani optimálny, ba je latentne značne poznačený disharmóniou skupinových i individuálnych záujmov a cieľov. Optimalizovať tieto divergencie je však určite možné. Predovšetkým je však nevyhnutné pomôcť miestnej i ústrednej štátnej správe SR odbúravať tendencie nacionálnej divergencie. Tomuto procesu môže významne pomôcť zapojenie cirkví do procedúr ovplyvňujúcich kolobeh života občanov sídliacich, resp. žijúcich na jazykovo zmiešaných územiach štátu. V záujme zabezpečenia optimálneho fungovania interetnických a interkonfesijných vzťahov v rámci SR je ale nevyhnutné priamo odhaliť a radikálne revidovať nielen utilitárne proklamovaný negatívny postoj časti slovenskej verejnosti k minoritám, avšak aj či predovšetkým časti inojazyčnej a inokonfesijnej populácie minorít k etnickej a konfesijnej slovenskej majorite. Skutočnosťou pritom je, že nárast intenzity sociálnej divergencie ľudstva sa v súčasnosti účelovo zaodieva aj do podoby čoraz intenzívnejšie verejne prejavovanej sociálnej revolty, determinovanej postojmi a postupmi tzv. mocenských elít sveta. Fundamentálnou príčinou narastajúceho sociálneho, etnického a konfesijného napätia vo svete však nie je tzv. pandémia COVID-19, i keď sa tzv. nacionálne politicko-ekonomické elity snažia tento názor masovo propagovať predovšetkým medzi nižšími a strednými vrstvami obyvateľstva vlastných štátov. Už dlhšie obdobie sa totiž v jednotlivých štátoch sveta, vrátane Spojených štátov amerických (ďalej len „USA“), bez ohľadu na ničivosť tzv. pandémie COVID-19, oživuje nacionálna, konfesionálna, rasová, sexuálna a iná interkomunitná neznášanlivosť a nevraživosť, ktorá sa prejavuje aj v podobe politicky zakrývaného tzv. svetového pohonu na kresťanov. Apatia kresťanských cirkví a jej predstaviteľov vo vzťahu k introdukovaným ideovým produktom postupne kótovaným v morálnom priestore EÚ je výrazne kontraproduktívna.[14] Je nevyhnutnú považovať ju preto za prejav

[14] MURDZA, K. 2009. Eurosocializácia. S. 202 – 209.

vnútornej ideovej slabosti súčasných kresťanských cirkví? Určite je možné ale tento postoj považovať za vážny problém nebezpečný pre celú európsku civilizáciu, vrátane zachovania jej holej existencie. Aj ako dôsledok rozmachu celosvetového kresťansko-náboženského nihilizmu sa teda opäť v čoraz početnejších komunitách prebúdza rasizmus a mimoriadne nebezpečný retrorasizmus, ktorého podstatou sa nesporne stal agresívny antichristianizmus. *Retrorasizmom* rozumieme „spätný rasizmus". T. j. nihilizovanie existencie, práv a hodnôt tzv. bielej rasy príslušníkmi iných rás, ktoré boli historicky tzv. bielemu rasizmu v minulosti podrobené.

Prejavuje sa tiež v geopolitickom priestore EÚ, ktorá inak zrod a prežívanie týchto extrémov v jej organizme priamo vylučuje už v autentických dokumentoch kreujúcich jej vznik. V tejto súvislosti je nevyhnutné priznať, že latentné napätie medzi určitými vrstvami obyvateľstva možno na základe pozorovania reality a analýzy medializovaných informácií identifikovať dlhodobejšie aj na jazykovo zmiešaných územiach SR. V niektorých lokalitách na jazykovo zmiešaných južných regiónoch SR plazivo narastajú obavy príslušníkov majoritného slovenského národa z lokálnej inojazyčnej majority, z jej zvyšujúcej sa intolerancie, ktorú tamojší Slováci vnímajú ako element reťazenia množiny postupností, smerujúcich v konečnom dôsledku k pripojeniu južného slovenského územia k susednému Maďarsku. Južné Slovensko pritom oplýva obrovským prírodným bohatstvom zhmotneným do „nevyčerpateľných" zásob pitnej, termálnej a minerálnej vody, ktorá sa už dnes stala v celosvetovom meradle strategickou surovinou. Tzv. kosovský model (ne)riešenia interetnických a interkonfesijných vzťahov, existenčne podmieňovaný strategickými ekonomickými a od nich odvodenými mocenskými záujmami USA vo svete, vo vedomí značnej časti tamojšieho slovenského obyvateľstva práve preto neustále žije. Garanciu územnej celistvosti medzinárodnoprávnymi normami a inštitúciami regionálnej i globálnej proveniencie a od na ich základe delimitovanú ***geopolitickú stabilitu*** niektorých štátnych útvarov je preto tiež možné považovať za fikciu.[15] Vážne ohrozovaná potenciálnymi brutálnymi etnickými, náboženskými, sociálnymi, kultúrnymi a jazykovými spormi, vyúsťujúcimi do teroristických aktov, je tak nielen USA, ale aj EÚ, aj SR. Najväčšou hrozbou pre mier v Európe i v ostatnom svete, ktorý je vlastne jedným zo základných kameňov a hodnotou kresťanskej vierouky, sa stávajú ***iracionálne vnútorné konflikty v multietnických, multirasových, viacjazyčných a multireligióznych krajinách***, avšak, aj rusofóbia, najmä medzinárodnými zbrojárskymi monopolmi pragmaticky živená vo

[15] Porovnaj s aktuálnou situáciou napr. v Afganistane, Líbyi, Jemene, Somálsku, Sýrii, Ukrajine. V týchto súvislostiach aj medzinárodnoprávne postavenie Kurdov, asi šesťdesiatmiliónového národa bez vlastnej štátnosti, upieranej mu medzinárodne v zmysle právnej kultúry platného tzv. svetového (ne)poriadku. Pozri ZAHER, Z. J. – KRÁLIKOVÁ, K. – KRÁLIK, J. 2013. Realization of right to education in Afganistan 2001 – 2011. S. 30 – 58; KRÁLIK, J. 2019. Líbijská otázka – aktuálny problém Európskej únie. S. 608-619.

vedomí časti obyvateľstva EÚ. Nežiaducej akcelerácii týchto fenoménov napomáha tiež neprimeraná reakcia cirkví na tieto defekty, a to ako „rany na tele spoločnosti“ politicky otvorené, tak aj účelovo pred verejnosťou skrývané. Nielen na strane politicky účelovo zavádzaných a stavom súčasnej spoločnosti a životného prostredia frustrovaných más obyvateľstva dochádza k revidovaniu ich tzv. svetonázorovej orientácie. Ku kontraproduktívnej transformácii historicky sformovanej ideovej podstaty EÚ, základne myslenia a každodenne prejavovaných postojov západoeurópskej verejnosti k aktuálnym problémom, ale osobitne deštruktívne prispievajú najmä nezodpovedné verejné proklamácie predstaviteľov niektorých štátov, vrátane tzv. veľmocí. Tzv. celebrít, inak viac-menej z externého prostredia politicky „riadených“ osôb reagujúcich na tieto konfrontačne koncipované aktivity Európe cudzorodo vyznievajúcich prejavov „zľahčujúco“, dokonca „pacifisticky“ zavádzajúco. Takýto okruh akcelerátorov explózie agresivity sa externe prejavuje nielen na a vo verejnosti (napr. deštrukcia okolia počas športových zápolení), ale dokonca i v súkromí (narušovanie rodinných a príbuzenských vzťahov v zmiešanej rasovej, viackonfesijnej, viacetnickej či viacjazyčnej komunite). Negatívne a kontraproduktívne na eliminovanie dynamiky takýchto spoločensky nezdravých tendencií potenciálne pôsobí aj neefektívne koncipovaná legislatíva, ktorej základom sú členským štátom EÚ naoktrojované pseudohumánne právne akty z dielne byrokratického aparátu EÚ.[16] Zákazy, postihy, tresty či iné formy sankcií ukladané páchateľom a potenciálnym narušiteľom žiadaného *status quo* na báze jednostranného videnia a hodnotenia reality plodia totiž tzv. obetných baránkov politickej proveniencie a súčasne zvyšujú mieru polarizácie spoločnosti. Do takéhoto okruhu potenciálnych determinantov explózie sociálnej revolty možno zaradiť aj vývinovú tendenciu previazanú na súčasnú trestnoprávnu reguláciu platnú na území SR. V záujme prevencie spoločenského rozvratu by preto bolo potrebné radikálne a neodkladne zvýšiť mieru akceptovania kresťanských cirkví v európskej asociácii štátnych útvarov integrovaných v EÚ jej vlastnými orgánmi, a osobitne v slovenskej spoločnosti mocenskými orgánmi SR. Teda, akútnou sa stáva úloha reálne prizvať kresťanské cirkvi k riadeniu EÚ, každého jej členského štátu, čiže zvýšiť súčasne mieru podielu cirkví na spravovaní štátu. A to najmä prostredníctvom spravovania jeho rezortov školstva, kultúry, zahraničných vecí a životného prostredia. Historická skúsenosť získaná predchádzajúcimi generáciami ľudskej populácie by mala byť totiž stále živým a neustále revitalizovaným poučením, najmä pre nové generácie slovenského národa. V týchto súvislostiach máme na mysli o. i. historické poučenia vhodné pre život EÚ akumulované v portfóliu zachovaných

[16] FUNTA, R. 2010. *Medzinárodné právo*.; FUNTA, R. – NEBESKÝ, Š. – JURIŠ, F. 2012. *Európske právo*.

dejinných faktov.[17] Vrátane informácií o úlohe rímskokatolíckej cirkvi realizovanej prostredníctvom vyrovnávania sa so skutočnosťami vyplývajúcimi napr. z krížových výprav, husitizmu, jakobinizmu, kolonializmu, ruskej októbrovej socialistickej revolúcie, fašizmu, nacizmu, imperializmu, komunizmu, juhoslovanskej bratovražednej občianskej vojny, islamizmu (tzv. Islamského štátu). Tieto, ale i mnohé iné dejinné udalosti by mali napomáhať prohumánnej transformácii kolektívneho myslenia a konania ľudstva, revitalizácii jeho vedomia a svedomia.[18] A európske kresťanské cirkvi by mali byť nosnou kostrou, oporou realizácie týchto snáh. Pretože frustrácia značnej časti svetovej človečenskej populácie, zaznamenávaná už na všetkých kontinentoch v dlhšom časovom horizonte, avšak v ostatných rokoch 21. storočia najmä na území EÚ, vyúsťuje do prevratných a akoby neočakávaných udalostí, ktoré si vyžadujú nekonformné riešenia. Zapojenie cirkví do týchto spoločensky osožných procesov, osobitne kresťansky orientovaných korporácií, by malo byť súčasťou jadra aktuálnej cirkevnej politiky EÚ. V tejto súvislosti očakávame zvýšenie politickej aktivity kresťanských cirkví pôsobiacich na území EÚ paralelne s vytváraním kontroverznej spoločenskej klímy potenciálne ohrozujúcej ich budúce legálne a legitímne fungovanie a v konečnom dôsledku aj ich existenciu. Metamorfózu politického smerovania hierarchie rímskokatolíckej cirkvi možno zároveň predpokladať predovšetkým po nástupe nového pápeža na čelo tejto svetovej cirkvi, teda namiesto pápeža Františka. Transformovanie súčasnej orientácie politiky EÚ zrejme v budúcnosti determinuje nami predpokladané opustenie politiky presadzovania liberalistických koncepcií spoločenského vývoja po prevzatí politickej moci konzervatívnymi silami. Posilňujúcimi svoje politické pozície vo Francúzsku, v Taliansku, v Maďarsku, osobitne v Poľsku a zrejme i v Nemecku, čo sa nemôže neprejaviť na perspektíve uskutočňovanej komplexnej politiky EÚ *pro futuro*. Je pravdepodobné, že v dôsledku takéhoto vývoja bude postupne dochádzať ku konvergencii štátnej politiky s cirkevnou katolíckou politikou ako odpovede na už prebiehajúci proces plazivej islamizácie EÚ. Islamizácia verejného života EÚ ako reálna vývinová tendencia EÚ totiž môže predstavovať protipól predchádzajúcej prognózovanej vývinovej tendencie zbližovania, resp. zrastania orientácie budúcej štátnej politiky krajín integrovaných do EÚ s politikou kresťansko-cirkevných korporácií.

[17] Pozri napr. KLOKNER, T. 2016. *Numa Pompilius – Zakladateľ náboženského života Rimanov.*
[18] Pozri KRÁLIKOVÁ, K. 2012. *Aplikácia systému schengenského acquis v oblasti starostlivosti štátnej správy o o imigrantov v podmienkach SR.*

III.

„Bremeno zákona Pán Boh nepoložil na tých, čo slúžili spravodlivosti, ale hriechu. Spravodlivý zákon dal nespravodlivým ľuďom, aby odhalil ich hriechy, nie odstránil. Veď hriechy neodstraňuje nič, iba milosť viery činná skrze lásku.“

Svätý Augustín

V záujme orientačného zistenia stavu vnímania postavenia a úloh kresťanských cirkví slovenskou spoločnosťou sme uskutočnili riadené anonymné prieskumné rozhovory s aktivistami orgánov miestnej samosprávy, s osobami úzko spolupracujúcimi s cirkvami a zároveň s kňazmi a radovými členmi niektorých kresťanských cirkví pôsobiacich na Slovensku. Z rozhovorov vyplynuli o. i. aj požiadavky na uskutočnenie razantných zmien postojov kresťanských cirkví k dianiu v súčasnej európskej spoločnosti, ktoré kontroverzne ovplyvňuje spoločenské vzťahy aj na Slovensku.

Odporúčané zmeny postojov kresťanských cirkví

ZMENY VO VZŤAHU K OBČANOM V DOMOVSKOM ŠTÁTE	- pomoc pri hľadaní zmyslu života - pomoc pri odstraňovaní vnútornej nespokojnosti človeka so životom - vystupovať ako duchovná záštita hodnôt a distribútor duchovnej sily - pôsobiť ako autoritatívna opora a vzor duchovnej orientácie obyvateľstva - trvať na otvorenosti cirkevných inštitúcií (nezatvárať chrámy pred verejnosťou v čase spoločenskej krízy) - viesť občianstvo k spolupatričnosti (tolerancia, láska k blížnemu, ochrana práv občana) - zvýšiť aktivitu v záujme spájania rozličných komunít - stmeľovať obyvateľstvo bez ohľadu na jeho ideovú orientáciu - akcelerovať prezentáciu kresťanských ideí na verejnosti prostredníctvom médií
ZMENY VO VZŤAHU K ŠTÁTNEJ MOCI	- obnoviť dôveru obyvateľstva k historicky overeným hodnotám spoločnosti - posilniť postavenie a autoritu kresťanstva v spoločnosti - zvýšiť odolnosť kresťanských cirkví voči antihumánnym ideológiám - otvorene sa postaviť na stranu rozumu a spravodlivosti - nepodliehať účelovým zmenám politiky - nepodliehať tlaku politikov - viesť štát a spoločnosť k morálnosti života a konania
ZMENY VO VZŤAHU KU KORPORÁCIÁM	- odsúdiť vykorisťovanie závislej práce - nepodliehať tlaku kapitálu - odporovať korumpovaniu spoločnosti zo strany kapitálu - upozorňovať na škodlivosť modlárstva o výlučnosti prospešnosti zisku v živote človeka - nelobovať za konkrétnu korporáciu a jej produkty (napr. vakcinovanie)
ZMENY VO VZŤAHU K MIGRÁCII	- zásadné rozlišovanie medzi legálnou a ilegálnou migráciou - razantná pomoc ako materiálna, tak aj duchovná v krajinách pôvodu ilegálnych i legálnych migrantov - rozvinúť katechétu medzi imigrantmi

V systéme postavenia a úloh kresťanských cirkví v prostredí štátu budovaného na zásadách liberalizmu, ktorého základy vznikali v SR v období pred návštevou pápeža Františka v SR (september 2021) i po jeho návrate do Vatikánu, možno identifikovať potrebu nevyhnutnosti zmeny postojov kresťanských cirkví k dianiu v súčasnej spoločnosti. Zaznamenať totiž možno akcelerovanie sklamania až rozčarovania časti veriacich z domnelej pasivity kresťanských cirkví vo vzťahu

- k riešeniu nelegálnej imigrácie existenčne zasahujúcej európsku civilizáciu,
- k očakávanej islamskej rozpínavosti v Európe,
- k liberálnemu štátu a jeho orgánom, transformujúceho historicky ustálené spoločenské hodnoty,
- k rozsahu a obsahu participácie kresťanských cirkví na ovplyvňovaní a spravovaní „duchovnej stránky" slovenskej spoločnosti,
- k spôsobu (ne)riešenia nacionalistickej a šovinistickej politiky presadzujúcej sa latentne v priestore Karpatskej kotliny orgánmi EÚ.

Potreba identifikovať a klasifikovať riziká spoločenského napätia, vrátane determinantov erózie slovenskej štátnej pospolitosti aj štruktúry EÚ, na koordinácii riešení ktorých by mali participovať omnoho výraznejšie práve slovenské i celoeurópske partikulárne kresťanské cirkvi, je súčasťou procesu hľadania pravdy a spravodlivosti. Totiž zmeny v súčasnej európskej aj celosvetovej spoločnosti pôsobia významne na život kresťanov v SR. Žiaľ, ako prezentuje tabuľka výraznejšie negatívnym smerom.

Klasifikácia súčasných rizík, následkov a riešení spoločenského napätia (zdroj: vlastné spracovanie)

RIZIKÁ – ZDROJE SPOLOČENSKÉHO NAPÄTIA	- bieda - odcudzenie človeka človeku, spoločnosti a životu - znižujúca sa gramotnosť väčšiny obyvateľstva - „hra s právom" (všeobecná nespravodlivosť a nízka vymožiteľnosť práva) - vnucovaná inokultúrnosť (neprijateľná pre značnú časť spoločnosti) - zvyšovanie početnosti stresovaných (frustrovaných) jedincov v spoločnosti a ich následné nepredvídateľné deštruktívne (i sebadeštruktívne) reakcie - narastajúca frustrácia sociálnych skupín v spoločnosti - rozpor medzi proklamovanou (virtuálnou) realitou a žitou (vitálnou) realitou - nelegálna nekontrolovaná imigrácia a jej dôsledky - dominancia „korporatívnej kultúry" (masové primitívne odreagovávanie sa od reality formou agresívnej „zničujúcej zábavy") - rozklad rodinných vzťahov a citových väzieb - deformovanie až rozklad ideovej platformy európskej civilizácie - totálna sekularizácia západoeurópskych národov - oktrojovanie islamu

NÁSLEDKY SPOLOČENSKÉHO NAPÄTIA	- všeobecná nespokojnosť más (s riadením a ovládnutím spoločnosti úzkymi privilegovanými vrstvami, oligarchami) - zvyšujúca sa apatia čoraz širších vrstiev obyvateľstva a ignorovanie imaginárneho rozhodovania o riešení verejných záležitostí (voľby, referendum) - zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľstva (tzv. civilizačné choroby, narkománia, psychické poruchy, samovražednosť) - rozpad historicky sformovaných sociálnych štruktúr (rodina, spolková činnosť, susedské vzťahy, medziľudské vzťahy, stredná trieda) - explózia kriminality - vznik revolučnej situácie - nárast tzv. extrémistických neformálnych „záchranárskych“ hnutí a občianskych zoskupení (fašizmus, komunizmus, liberalizmus, anarchizmus) - terorizmus - občianska vojna - svetový vojnový konflikt - zánik kresťanských cirkví na území Európy resp. EÚ - vznik a rozmach sektárstva
MOŽNOSTI RIEŠENIA, RESP. VENTILOVANIA SPOLOČENSKÉHO NAPÄTIA	- zmena prístupu k občanom zo strany štátnej moci (legislatíva, vymožiteľnosť práva a spravodlivosti) - posilnenie akcieschopnosti polície a bezpečnostných zložiek štátu - odstránenie sociálneho napätia - verejné exemplárne potrestanie osôb zodpovedných za všeobecný úpadok spoločnosti - konfiškácia majetku osobám, ktoré sa obohatili na úkor spoločnosti trestnou alebo inou protispoločenskou činnosťou, a ich rodinám - sociálna revolúcia - občianska vojna - regionálny alebo svetový vojnový konflikt

Záver

Možno súhlasiť s názorom, že ***nacionálne jednoliaty členský štát EÚ bez kresťansky orientovanej ideovej základne nie je v stredoeurópskom geopolitickom priestore jediným a trvalým východiskom z prebiehajúcej krízy spoločnosti.*** Znamená to súčasne, že najmä multietnicky a liberálno-demokraticky koncipovaný štátny útvar môže úspešne vznikať a fungovať v prostredí EÚ bez toho, aby bola existencia jednotlivých etník vytvárajúcich takúto štátnu pospolitosť ohrozovaná. Liberálno-demokratické prvky uplatňované v politike stredoeurópskych štátov nemusia teda vykazovať vysokú mieru konfrontácie voči prvkom reprezentovaným nacionálne monolitickým štátom s konzervatívnou a kresťanskou orientáciou. Obrat v myslení slovenských Európanov a návrat k pôvodným civilizačným hodnotám Európy by však zrejme umožnil ukončiť krízové správanie sa EÚ a predchádzať kontroverziám a rozporom v jej politike.[19] Revitalizácia vývinovej tendencie potreby vyššieho

[19] MURDZA, K. 2019. *Sociálna erózia Európskej únie a jej bezpečnostné súvislosti*. S. 269 – 279.

zapojenia kresťanských cirkví do správy európskej spoločnosti v záujme obnovenia dôvery obyvateľstva k racionálnejšej orientácii politiky EÚ sa stáva nevyhnutnosťou. Motiváciou vedúcou k takto sformovanému postoju vedie zrejme vznik a pretrvávanie pocitu ohrozenia, ktorý v čoraz širších vrstvách obyvateľstva, najmä stredovýchodnej Európy, vyvoláva v podstate krachujúca (pseudo)liberalistická politika realizovaná orgánmi EÚ. V tejto súvislosti je vhodné zamyslieť sa nad výrokom Jonathana Swifta: *„Máme dosť náboženstva na to, aby sme sa nenávideli, ale nie dosť, aby sme sa navzájom milovali.“* Preto musia kresťanské cirkvi opäť obnoviť dôveru ľudstva v kresťanstvo a najmä v samých seba. Na záver súdime, že stanovená hypotéza v znení *zmeny v súčasnej európskej spoločnosti pôsobia významne na život kresťanov v SR a EÚ* sa využitím spracovania myšlienkových operácií metódou vedeckej analýzy potvrdila. Skúmanie predmetnej problematiky je však otvoreným, živým problémom, ktorý je potrebné ďalej hlbšie vedecky skúmať, získavať ďalšie informácie, resp. fakty o existujúcich a vznikajúcich skutočnostiach, ktoré vyústi do ďalšieho interpretovania odporúčaní predchádzajúcich vznikajúcim krízam odrážajúcim sa v životoch európskeho obyvateľstva v ich prirodzenom domovskom priestore EÚ, nevynímajúc občanov SR. Predpokladáme, že cieľ stanovený v úvode práce bol spracovaním zvolenej problematiky dosiahnutý.

Bibliografia

BIANCHI, G. 2005. *It si Possible to Measure Quality of Life*. Životné prostredie, Vol. 39, No. 6, p. 285-289, 2005 online: https://publikacie.uke.sav.sk/sites/default/files/2005_6_285_289_bianchi.pdf (08.11.2021)

BÍLÝ, J. – SABAYOVÁ, M. a kol. 2020. *Demokracie a postdemokracie v Evropské unii – aktuální náměty a možná východiska.* 1.vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 114 s. ISBN 978-80-7556-066-7.

FUNTA, R. 2010. *Medzinárodné právo*. Brno: Tribun EU, 2010. 207 s. ISBN 978-80-739-9044-2.

FUNTA, R. – NEBESKÝ, Š. – JURIŠ, F. 2012. *Európske právo.* Brno: Tribun EU, 2012. 472 s. ISBN 978-80-263-0227-8.

GEJDOŠ, M. 2013. *Učiteľ a európske hodnoty*. Ružomberok: Verbum. 2013. 119 s. ISBN 978-80-561-948-7.

KLOKNER, T. 2016. *Numa Pompilius – Zakldateľ náboženského života Rimanov.* Online: https://historickarevue.sme.sk/c/22528412/numa-pompilius.html (08.11.2021)

KOMORA, V. 2016. *Konfesijné vzťahy na Slovensku – Dejiny a súčasnosť (Vybrané kapitoly).* 1.vyd. Bratislava: VEDA, 2016. 126 s. ISBN 978-80-224-1558-3.

KOMORA, V. 2019. *Úlohy Matice slovenskej v oblastiach slovenskej identity a štátneho jazyka SR. Na príklade vybraných vedeckých odborov MS.* In: Slováci na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky – národná identita a spoločný jazyk Slovákov. Banská Bystrica: Matica slovenská, 2019. S. 128 – 146. ISBN 978-80-8128-264-5.

KRÁLIK, J. 2019. *Líbijská otázka – aktuálny problém Európskej únie.* In: Adrianna Baleha a kol. (eds.) Medzinárodné vzťahy 2019: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky. Bratislava: Publishing Ekonóm, 2019. S. 608 – 619. ISBN 978-80-225-4686-7.

KRÁLIK, J. 2019. *Transformácia vedomia a svedomia na jazykovo zmiešaných územiach Slovenska.* In: Viliam Komora (ed.) Slováci na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky – národná identita a jazyková integrita Slovákov. 1. vyd. Martin: Matica slovenská. S. 67 – 86. ISBN 978-80-8128-264-5.

KRÁLIKOVÁ, K. – KRÁLIK, J.: 2020. Perspective of the European Union and its Security in the Context of Illegal Immigration. In: Revue Internationale des Sciences humaines et naturelles. Č. 2 (2020). S. 99 – 119. ISSN 2235-2007.

KRÁLIKOVÁ, K. 2012. *Aplikácia systému schengenského acquis v oblasti starostlivosti štátnej správy o imigrantov v podmienkach SR.* 1. vyd. Žilina: Georg, 2012. 152 s. ISBN 978-80-89401-91-8.

KRÁLIKOVÁ, K. 2013. *Spolupráca štátnej správy a územnej samosprávy pri realizácii migračnej politiky v Slovenskej republike*. In: Disputationes scientificae Universitatis catholicae in Ružomberok. Roč. 13, č. 2, (2013). S. 39 – 47. ISSN 1335-9185.

KRÁLIKOVÁ, K. 2013. *Využitie aktivít cirkevných inštitúcií pri plnení úloh migračnej politiky Slovenskej republiky.* In: Disputationes scientificae Universitatis catholicae in Ružomberok. Roč. 13, č. 3. (2013). S. 15 – 26. ISSN 1335-9185.

KRÁLIKOVÁ, K. 2019. *K spoločenskému poslaniu cirkví na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky.* In: Viliam Komora (ed.) Slováci na jazykovo zmiešaných územiach Slovenskej republiky – národná identita a jazyková integrita Slovákov. 1. vyd. Martin: Matica slovenská. S. 117 – 127. ISBN 978-80-8128-264-5.

KRÁLIKOVÁ, K. – KRÁLIK, J. – SABAYOVÁ, M. 2017. *Cirkev a vierovyznanie v očiach slovenskej verejnosti v globalizujúcej sa spoločnosti*. In: Štát a právo: vedecko-teoretický časopis pre otázky vedy o štáte a práve v Slovenskej republikeISSN 1339-7753. Roč. 4, č. 2 (2017). S. 113 – 131. ISSN 1339-7753.

KRÁLIKOVÁ, K. – KRÁLIK, J. 2021. *Atmosphere in worplace mirror of society*. In: Sociálno-ekonomická revue: vedecký časopis Fakulty sociálno-ekonomických vzťahov. Trenčín: Fakulta sociálno-ekonomických vzťahov Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne. Roč. 21, č. 1 (2021). S. 27 – 37. ISSN 2585-9358. https://doi.org/10.52665/ser20210103

MURDZA, K. 2007. *Sociologická reflexia násilia*. In: Násilí z pohledu společenských věd: Sborník příspěvkú z medzinárodní konference. Praha: Policejní akademie ČR, 2007. S. 103 – 110. ISBN 978-80-7251-253-9.

MURDZA, K. 2009. *Eurosocializácia.* In: Slovensko v Európskej únii: Zborník. Bratislava: Akadémia PZ, 2009. S. 200 – 209. ISBN 978-80-8054-477-5.

MURDZA, K. 2014. *Násilná radikalizácia – vstupná brána terorizmu.* In: Spoločnosť proti terorizmu: Zborník. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. S. 28 – 52. ISBN 978-80-7380-546-3.

MURDZA, K. 2019. *Sociálna erózia Európskej únie a jej bezpečnostné súvislosti: Zborník z vedeckej konferencie.* 1.vyd. Bratislava: Akadémia PZ, 2019. S. 269 – 279. ISBN 978-80-8054-827-8.

ŠIŠÁK, I. – KRÁLIKOVÁ, K. 2008. *Migrace cizinců a její vliv na ekonomiku České republiky.* In: Policajná teória a prax. Roč. 16, č. 4 (2008). S. 26 – 57. ISSN 1335-1370.

ZAHER, Z. J. – KRÁLIKOVÁ, K. – KRÁLIK, J. 2013. *Realization of right to education in Afganistan 2001 – 2011*. In: Tomáš Jablonský – Dušan Kováč Petrovský (eds.) Theory of the religious and art education in contemporary research: studies of the doctoral students from the Faculty of Education at the Catholic University in Ružomberok. Milano: EDUCatt, 2013. S. 30 – 58. ISBN 978-88-6780-059-9.